

Aplikácia čitateľských stratégií vo vyučovanom procese

Cieľ:

Prezentovať zameranie akreditovaných vzdelávacích programov pre učiteľov

Prezentovať konkrétny výstup zo vzdelávania učiteľov

mpc

METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Rozvoj čitateľskej gramotnosti žiakov

akreditované vzdelávacie programy

Ciele Štátneho vzdelávacieho programu:

1. kľúčové kompetencie žiaka

- spôsobilosť k celoživotnému učeniu sa,
- sociálne komunikačné spôsobilosti...

2. priority vzdelávacej oblasti *Jazyk a komunikácia*:

- tvorba jazykových prejavov,
- práca s informáciami,
- **čitateľská gramotnosť,**
- schopnosť argumentovať .

3. Definovanie komunikačnej kompetencie

- **Spôsobilosť tvoriť, prijať a spracovať informácie.**
- **Zručnosť vyhľadávať a odosielať informácie.**
- Spôsobilosť formulovať svoj názor a argumentovať.
- Schopnosť verbálne a neverbálne vyjadriť vôľu a city.

4. Obsahový a výkonový štandard predmetu SJL - pre jazykovú kompetenciu **čítanie s porozumením**

5. Čitateľská gramotnosť - súčasť cieľov v **d'alších vzdelávacích oblastiach (Človek a príroda, Človek a spoločnosť).**

6. Výsledky medzinárodného výskumu PISA 2003 a 2006 a jeho teoretický rámec

- *Definovanie čitateľskej gramotnosti* ako funkčnej gramotnosti – schopnosti spracovať informácie z textu, systém činností potrebných na úplné porozumenie textu, typy textov, s ktorými by mal 15-ročný žiak vedieť pracovať

→ **významné podnety pre prax.**

Zameranie vzdelávania učiteľov v rozvoji čitateľskej gramotnosti žiakov

Nové požiadavky na kompetencie učiteľov v rozvoji čitateľskej gramotnosti žiakov

Príprava a riadenie edukačného procesu

- Dobre pripravený **učiteľ vytvára predpoklady** na zlepšenie šancí žiaka byť úspešným v porozumení textu a tým aj vo vzdelávaní, pretože sa žiak učí učiť sa.

Cieľové skupiny

Čitateľská gramotnosť žiaka je **nadpredmetová** spôsobilosť.

- Učitelia pre **primárne** vzdelávanie
- Učitelia pre nižšie stredné vzdelávanie (učiteľ II. stupňa ZŠ), učitelia pre učiteľ pre nižšie stredné odborné vzdelávanie, stredné odborné vzdelávanie, úplné stredné všeobecné vzdelávanie, úplné stredné odborné vzdelávanie a učiteľ pre vyššie odborné vzdelávanie (učiteľ SŠ) – **s aprobáciou slovenský jazyk a literatúra**
- Učitelia pre nižšie stredné vzdelávanie s **aprobáciou pre prírodovedné a spoločenskovedné predmety**

Ciele vzdelávacích programov

Účastník získa kompetencie na riadenie činností, ktoré podporujú u žiaka porozumenie textu:

1. vedomosti o čitateľskej gramotnosti a o postupoch jej rozvoja;

2. zručnosti v príprave a riadení aktívneho učenia sa, v ktorom žiak využíva text ako učebný zdroj.

Špecifické ciele

Vedieť **aplikovať vedomosti** o rozvoji čitateľskej gramotnosti:

- v **plánovaní učebných cieľov** na vyučovaciu hodinu;
- v **tvorbe úloh** na podporu porozumenia súvislého (vecného a umeleckého) a nesúvislého textu;
- v plánovaní **vhodných spôsobov** (stratégií, metód a foriem) na rozvoj čitateľskej gramotnosti s dôrazom na metakognitívne zručnosti;
- v plánovaní **spôsobov hodnotenia** čitateľskej gramotnosti.

Kritériá overenia cieľov

- Účastník :
- písomne navrhne vyučovací blok so zameraním na čítanie s porozumením.
- zrealizuje svoj návrh na vyučovaní
- zhodnotí realizáciu návrhu vyučovacieho bloku.

Využitie stratégií a metód rozvoja metakognície

- Rozvoj poznávacích funkcií žiaka – rozvoj zručností, ktoré uľahčia žiakovi poznávanie. Je potrebné, aby sa **naučil poznávať svoje poznávanie**, a na základe toho „plánovať“ svoje ďalšie učenie sa.
- Výsledok - **poznatok, ktorému žiak rozumie**, pretože vznikol na základe toho, že prijímal nové informácie zaradovaním do súvislostí so svojím doterajším poznaním .
- **Učenie sa s porozumením** – žiak sa dopracuje k významu, pochopeniu poznatkov, a tým si ich osvojuje (Turek, 2005).

- **Metakognícia je spôsobilosť človeka plánovať, monitorovať a vyhodnocovať postupy, ktoré sám používa, keď sa učí a poznáva.** Ide o vedomú činnosť, ktorá vedie človeka k poznaniu, ako sám postupuje, keď poznáva svet (Prucha, Walterová, Mareš, 1995).
- Metakognitívne zručnosti sú na jednej strane cieľom vzdelávania, pretože sú súčasťou kľúčovej **kompetencie (spôsobilosti) k celoživotnému učeniu sa**, a na druhej strane sa tieto zručnosti majú stať prostriedkom učenia sa, t. j. sebarozvoja žiaka.

Ako plánovať vyučovaciu hodinu podľa princípov metakognície

Členenie práce s textom na **tri etapy** (P. Gavora):

- ***Pred čítaním textu*** - plánovanie, počas ktorého si čitateľ uvedomuje niektoré vlastnosti textu – jeho rozsah, obťažnosť, tému, zaujímavosť, žáner, štruktúru, súvislosť s inými textami. Žiak odhaduje obsah textu podľa nadpisu, titulkov a aktivizuje niektoré vedomosti, ktoré má o téme.

- ***V priebehu čítania textu:***
- **objasňovanie** nejasných častí textu – s dôrazom na sporné a nejasné miesta;
- **kladenie otázok žiakmi** ako prostriedok monitorovania svojho porozumenia;
- **predpovedanie obsahu** ďalšieho úseku textu (prognózovanie) – čitateľ vyvodzuje čiastkové závery, overuje ich v ďalšom čítaní, čím sa nastaví na predpokladaný obsah, a tak sa jeho porozumenie stáva pružnejším a lepším.;
- **tvorba súhrnov** - na základe integrácie informácií a zovšeobecňovania.

- ***Po prečítaní textu:***

reflexia prečítaného a **zhodnotenie úspešnosti porozumenia**. Činnosti po prečítaní textu môžu zvýšiť porozumenie, odstrániť nepresné miesta, zlepšiť zapamätanie a poukázať na praktické uplatnenie informácií z textu. Žiak môže vyjadriť svoj názor na obsah textu, zhodnotiť ho. Odpovedá na otázky: *Dosiahol som svoj cieľ? Čo som sa naučil?*

Aplikácia čitateľských stratégií vo výstupe zo vzdelávania

- Začlenenie úloh k textu do príslušných etáp
- Výber a začlenenie konkrétnej čitateľskej stratégie alebo metódy
- Obsah jednotlivých etáp má tvoriť uzavretý celok – nadväznosť etáp – umožniť porovnanie nových vedomostí s vedomosťami, ktoré už má osvojené a zistenie posunu v poznávaní.
- *Názory účastníkov vzdelávania*

Hodnotenie vlastného vyučovania

- využitie rôznych nástrojov na zistenie výsledkov žiakov a spätnej väzby od žiakov k procesu učenia sa.
- využitie výsledkov autoevalvácie ako východisko pre ďalšie plánovanie.

Prezentácia konkrétneho výstupu zo vzdelávania učiteľov

- Mgr. Mária Mruškovičová
učiteľka SJJ
Základná škola s MŠ Očová
absolventka vzdelávacieho programu *Rozvoj
čitateľskej gramotnosti na vyučovaní SJJ*